

Ἐκκλησία καί Ἐκκλησιαστικό Φρόνημα

Οἱ ιδιότητες τῆς Ἐκκλησίας

Στό «Σύμβολο τῆς πίστεως» ὁμολογοῦμε ὅτι πιστεύουμε «εἰς μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καί ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν». Ἀκριβῶς δέ αὐτές οἱ τέσσερις λέξεις μᾶς δείχνουν τίς ιδιότητες τῆς Ἐκκλησίας. Θά πρέπει νά τίς δοῦμε ἀναλυτικότερα, γιατί ἔτσι θά ἐρμηνεύσουμε περισσότερο τά ὅσα προηγουμένως ἔχουν λεχθῆ γιά τήν Ἐκκλησία.

α) Μία

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία. Δέν ὑπάρχουν πολλές Ἐκκλησίες. Αὐτό εἶναι συνάρτηση τοῦ ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό Σῶμα τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου Χριστοῦ. Ὁ Χριστός ἔχει ἓνα Σῶμα· δέν μπορεῖ νά ἔχη πολλά σώματα. Ἀφοῦ μία εἶναι ἡ Κεφαλή, ἓνα εἶναι καί τό Σῶμα.

Ὁ Χριστός, στόν Ἀπόστολο Πέτρο πού ὁμολόγησε τήν θεότητά Του, εἶπε: «σύ εἶ Πέτρος, καί ἐπί ταύτη τῇ πέτρα οἰκοδομήσω μου τήν ἐκκλησίαν» (Ματθ. 1στ', 18). Ἐδῶ ἡ λέξη Ἐκκλησία τίθεται σέ ἐνικό καί ὄχι σέ πληθυντικό ἀριθμό. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν» (Α' Κορ. 1', 17). Ὑπάρχουν καί ἄλλα χωρία πού ἀναφέρονται σ' αὐτό τό γεγονός, ἀλλά δέν θέλω νά τά παραθέσω ἐδῶ. Πάντως φαίνεται καθαρά καί ἀπό αὐτά ὅτι μία εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Μιλώντας γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἔχουμε ὑπόψη μας δύο βασικά πράγματα. Τό ἓνα ὅτι, παρά τό πλῆθος τῶν μελῶν, ὑπάρχει τό ἓνα σῶμα, καί δεύτερον, ὅτι εἶναι ὁ μοναδικός χῶρος σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

Κατ' ἀρχάς πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐνι-

αία παρά τό πλήθος τῶν μελῶν της. Ὁ Χριστός ἐξέφρασε αὐτήν τήν πραγματικότητα μέ τήν εἰκόνα τῆς ποιμνης καί τοῦ ποιμένου. Ἄφοῦ ἕνας εἶναι ὁ ποιμήν πού κατευθύνει τά πρόβατα καί ὄλα τά πρόβατα ἀποτελοῦν τήν μία ποιμνη, σημαίνει ὅτι δέν καταργεῖται ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν πληθώρα τῶν πιστῶν, ἀλλά καί τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν, πού ὅμως εἶναι ἐνωμένες καί συνδεδεμένες μεταξὺ τους στήν πίστη καί στήν ζωή. Κάθε τοπική Ἐκκλησία δέν εἶναι μία ἀπό τίς πολλές λεγόμενες Ἐκκλησίες, ἀλλά ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἀκόμη καί οἱ Ἐνορίες δέν διασποῦν τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, γιατί κάθε Ἐνορία εἶναι ἐν μικρογραφία ἡ Ἐκκλησία. Συμβαίνει περίπου ὅ,τι καί μέ τόν ἀμνό, τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστός ἐπί τῆς Ἁγίας Τραπέζης εἶναι «μελιζόμενος καί μή διαιρούμενος», καί γι' αὐτό, ὅταν κοινωνοῦμε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, δέν ἐσθίουμε ἕνα μέρος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ὀλόκληρο τόν Χριστό, ἀφοῦ ὁ Χριστός «μερίζεται ἀμερίστως ἐν μεριστοῖς». Ἔτσι, παρά τήν ὑπαρξη πολλῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν καί Ἐνοριῶν, δέν διασπᾶται ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διάσπαση γίνεται μέ τήν αἵρεση. Τότε, βέβαια, δέν ἔχουμε διάσπαση τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά διάσπαση τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καί ἀπομάκρυνσή τους ἀπό αὐτήν. Καί δέν χάνεται ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά τά αἰρετικά μέλη ἀποσπῶνται ἀπό τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, δέν ἀνήκουν στό ἐνιαῖο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής λέγει ὅτι, ἐνῶ οἱ Χριστιανοί διαιροῦνται σέ διάφορες κατηγορίες ἀνάλογα μέ τήν ἡλικία, τό γένος, τίς ἐθνικότητες, τίς γλώσσες, τούς τόπους καί τά ἥθη, τίς ἐπιστῆμες, τούς χαρακτήρες καί μάλιστα «ἀλλήλων διηρημένων τε καί πλεῖστον διαφερόντων τῶν εἰς αὐτήν γιγνομένων καί ὑπ' αὐτῆς ἀναγεννωμένων

τε καὶ ἀναδημιουργημένων τῷ Πνεύματι» ἐν τούτοις «μίαν πᾶσι κατὰ τὸ ἴσον δίδωσι καὶ χαρίζεται θεῖαν μορφήν καὶ προσηγορίαν, τὸ ἀπὸ Χριστοῦ καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι». Καὶ ὁ Μ. Βασίλειος, ἀναφερόμενος στὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, λέγει χαρακτηριστικά: «Μία ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, κᾶν ἐκ διαφόρων τόπων προσαγορεύηται». Αὐτὰ τὰ χωρία καὶ κυρίως ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καταργεῖ κάθε ἐθνικιστικὴ νοοτροπία. Φυσικά, δὲν καταργοῦνται τὰ ἴδια τὰ ἔθνη καὶ οἱ Πατρίδες, ἀλλὰ ὁ ἐθνικισμὸς, πού συνιστᾶ αἴρεση, ἔνα μεγάλο κίνδυνο γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐσωτερικὴ. Ἀπορρέει ἀπὸ τὴν σύνδεσὴ τῆς μέ τὸν Χριστό, ἀπὸ τὴν κοινὴ πίστη, ἡ ὁποία εἶναι κυρίως καὶ πρό παντός ζωὴ, ἀπὸ τὴν κοινὴ λατρεία, καὶ ἀπὸ τὸν κοινὸ τρόπο θεραπείας τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως οἱ ἐπιστήμονες ἐνὸς κλάδου σέ ὀλόκληρο τὸν κόσμον χρησιμοποιοῦν τοὺς ἴδιους τρόπους καὶ τίς ἴδιες μεθόδους γιὰ νὰ διαπιστώσουν κάτι, τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ὅλα τὰ μέλη χρησιμοποιοῦν τὸν ἴδιο τρόπο θεραπείας. Καί, φυσικά, ἔτσι ἀποδεικνύονται τὰ πραγματικὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀκόμη, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ μοναδικὸς χῶρος σωτηρίας. Μέσα στὴν Ἐκκλησία ἔχουμε τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ ἀποκτήσουμε κοινωνία καὶ ἐνότητα μέ τὸν Χριστό καὶ θὰ γίνουμε πραγματικὰ μέλη Του. Καί κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μποροῦμε νὰ φθάσουμε στὴν θέωση. Βέβαια, καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ὑπάρχει περίπτωση νὰ μετᾶσχη κανεὶς τῆς Χάριτος, ὅπως στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλλὰ μόνον μέσα στὴν Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ γίνη κανεὶς μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, νὰ φάγη τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ὅσοι ἀποσχίζονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία δὲν διασποῦν τὴν ἐνότητά τῆς, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι, ὅπως εἶπαμε πρὶ πάντων, ἀποκό-

πτονται από αυτήν και χάνουν την δυνατότητα να είναι ενωμένοι με τό Θεανθρώπινο Σώμα του Χριστού. Γι' αυτό ο άγιος Μάξιμος ό Όμολογητής θά πη: «Φυλάξωμεν δέ μάλλον τό μέγα και πρώτον τής σωτηρίας ήμών φάρμακον· τήν καλήν λέγω τής πίστεως κληρονομίαν· όμολογούντες ψυχή τε και στόματι μετά παρρησίας ώς οί πατέρες ήμās έδίδασαν».

Μέσα στην Έκκλησία μπορεΐ κανείς να ζήση όλες τις ευαγγελικές άρετές. Γι' αυτό και χωρίς τήν άληθινή πίστη δέν υπάρχει άληθινή αγάπη, ούτε άληθινή δικαιοσύνη και ειρήνη. Έπομένως, πρωταρχικό έργο του Χριστιανού είναι να διατηρηται ενωμένος με τήν Έκκλησία, να έχη τήν πίστη και ως όμολογία και ως ζωή για να μπορη να έχη και όλες τις ευαγγελικές άρετές.

Βέβαια, υπάρχουν σήμερα άνθρωποι που κάνουν λόγο για τήν ένωση τών Έκκλησιών. Αυτός ό όρος όμως είναι άδόκιμος θεολογικά. Δέν μπορούμε να μιλούμε για ένωση, αλλά για ένότητα πίστεως. Ούτε μπορούμε να μιλούμε για Έκκλησίες που είναι χωρισμένες και αγωνίζονται να φθάσουν στην αλήθεια και τήν ένωση, αλλά για Έκκλησία που είναι ενωμένη πάντα με τον Χριστό και ποτέ δέν έχει χάσει τήν αλήθεια, και για ανθρώπους που έχουν αποσχισθί από αυτήν.

Μερικοί που μιλούν για ένωση τών Έκκλησιών χρησιμοποιούν κατά κόρον τήν άρχιερατική προσευχή του Χριστού, που βρίσκεται στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, και ιδιαιτέρως τό σημείο που ό Χριστός παρακαλει τον Πατέρα ώστε οί μαθηταί «έν ώσιν» και «ίνα πάντες έν ώσι» (Ιω.ιζ', 20-22). Άλλά, αν διαβάση κανείς όλο τό κείμενο προσεκτικά, θά διαπιστώση ότι ό Χριστός δέν αναφέρεται σε μιά ένωση τών Έκκλησιών που θά γίνη στο μέλλον, αλλά στην ένότη-

τα τῶν Μαθητῶν πού θά γινόταν τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστής, ὅταν θά λάμβαναν τό Πανάγιο Πνεῦμα. Στό κείμενο αὐτό γίνεται λόγος γιά τόν δοξασμό τῶν Ἀποστόλων πού ἔγινε τήν Πεντηκοστή. Πραγματικά, τήν Πεντηκοστή οἱ Ἀπόστολοι ἔγιναν μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἶδαν τήν δόξα τοῦ Θεοῦ, ἔφθασαν στήν θέωση καί ἔτσι ἀπέκτησαν καί ἐνότητα μεταξύ τους στό ἐνιαῖο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὅσοι βιώνουν στήν προσωπική τους ζωή τήν Πεντηκοστή ἀποκοῦν αὐτήν τήν ἐνότητα. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, καίτοι δέν βρισκόταν τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστής μαζί μέ τούς Ἀποστόλους, ἐν τούτοις ἀγιογραφεῖται ἀπό τήν Ἐκκλησία στήν εἰκόνα τῆς Πεντηκοστής, γιατί καί αὐτός ἔφθασε στήν θεωρία τοῦ Χριστοῦ καί, ἐπομένως, ἔχει ἐνότητα μέ τούς ἄλλους Ἀποστόλους.

β) Ἁγία

Ἐπειδή ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτό καί εἶναι ἁγία. Ἀγιάσθηκε καί καθαρίσθηκε ἀπό τόν Χριστό, πού τήν προσέλαβε καί τήν ἔκανε Σῶμα Του.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφερόμενος στήν ἀγιότητα τῆς Ἐκκλησίας, λέγει: «ὁ Χριστός ἠγάπησε τήν ἐκκλησίαν καί ἑαυτόν παρέδωκεν ὑπέρ αὐτῆς, ἵνα αὐτήν ἀγιάση καθάρισας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτήν ἑαυτῷ ἔνδοξον τήν ἐκκλησίαν, μή ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾗ ἁγία καί ἄμωμος» (Εφ. ε', 25-27).

Ἡ Ἐκκλησία στήν Παλαιά Διαθήκη ἔμοιαζε μέ πόρνη καί ὁ Χριστός τήν ἀγίασε, τήν ἔκανε παρθένο. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀναλύει παραστατικά αὐτήν τήν ἀλήθεια: «Τό γάρ θαυμαστόν τοῦ νυμφίου, ὅτι ἔλαβε πόρνην καί ἐποίησε παρθένον». Καί στήν συνέχεια γράφει ὅτι στά ἀνθρώπινα βιο-

λογικά δεδομένα ὁ γάμος καταργεῖ τὴν παρθενία, ἐνῶ «γάμος παρά Θεῶ παρθενίαν ἀνέστησεν». Ἀναλύοντας ἀκόμη περισσότερο αὐτό τό μεγάλο μυστήριο, ὁ ἱερός Χρυσόστομος λέγει: ὁ Θεός «πόρνης ἐπεθύμει... Ναί πόρνης τῆς φύσεως ἡμετέρας λέγω». Ἐπιθυμεῖ τὴν πόρνη ὁ Θεός «ἵνα τὴν πόρνην παρθένον ἐργάσῃται». Καί, μάλιστα, δέν ἀποστέλλει κάποιον ἄγγελο, τὰ Χερουβίμ, τὰ Σεραφίμ ἢ κάποιον ἀπό τοὺς δούλους του, «ἀλλ' αὐτός παραγίνεται, ὁ ἐρῶν». Καί ἐπειδὴ ἡ πόρνη δέν ἤθελε νά ἀνέβῃ ψηλά, κατέρχεται αὐτός ὁ Ἰδιος κάτω. Εἰσέρχεται στὴν καλύβη τῆς. Τὴν βλέπει μεθυσμένη, τὴν βρίσκει καταπληγωμένη, ἐξαγριωμένη, φορτωμένη ἀπὸ τοὺς δαίμονες. Τὴν πλησιάζει· ἐκείνη φεύγει. Τὴν προσκαλεῖ λέγοντας, ἐγὼ εἶμαι ἰατρός. Τὴν μιμεῖται στοὺς τρόπους. Ἐπειτα «λαμβάνει αὐτὴν, ἀρμόζεται αὐτὴν», δηλαδή τὴν ἀρραβωνιάζεται, τῆς δίνει τό δακτυλίδι, δηλαδή τό Ἅγιο Πνεῦμα.

Στὴν συνέχεια ὁ ἱερός Χρυσόστομος παρουσιάζει ἕνα διάλογο μεταξύ τοῦ Χριστοῦ καί τῆς πρώην πόρνης. Τῆς λέγει ὁ Χριστός: « Ἄφοῦ σέ ἐφύτευσα στὸν Παραδείσο, πῶς ἐξέπεσες ἀπὸ ἐκεῖ; » Ἐκείνη ἀπαντᾷ ὅτι ὁ διάβολος τὴν ἐξέβαλε τοῦ Παραδείσου. Καί ὁ Χριστός συνεχίζει: «Εφυτεύθης ἐν τῷ Παραδείσῳ καί ἔβαλέ σε ἔξω· ἰδοὺ φυτεύω σε ἐν ἐμαυτῷ, ἐγὼ σέ βαστάζω». Τώρα πιά γίνεται σῶμα Του, καί δέν ἔχει νά φοβηθῇ τὸν διάβολο. Ἡ πόρνη ἀπαντᾷ: «Μά εἶμαι ἁμαρτωλὴ καί ἀκάθαρτη». Καί ὁ Χριστός λέγει: «Μὴ σοι μελέτω, ἰατρός εἰμι». Ξέρω τό δικό μου σκεῦος, ξέρω πῶς ἦταν πῆλινο καί καταστράφηκε. «Ἀναπλάττω αὐτό διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καί παραδίδωμι αὐτό τῷ πυρί».

Παρουσίασα τὸν λόγο αὐτόν τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου, γιατί δείχνει τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία καί ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀγιάσθηκε ἀπὸ τὸν Χριστό. Ἀκόμη δείχνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία

είναι άγία όχι άπό τά μέλη της, αλλά γιατί άγία είναι ή Κεφαλή της, ό Χριστός. Η άγιότητα τών Χριστιανών άπορρέει άπό τήν άγιότητα του Χριστού, είναι στήν πραγματικότητα μέθεξη τής άγιαστικής Χάριτος του Χριστού. Έτσι, άγιοι δέν είναι οι καλοί άνθρωποι, αλλά όσοι μετέχουν τής θεοποιού ένεργείας του Θεού.

Έπειδή, λοιπόν, ή Έκκλησία είναι άγία, γι' αυτό και τό έργο της είναι άγιαστικό. Σκοπός τής Έκκλησίας είναι νά άγιάζη τά μέλη της, νά τά όδηγή στον φωτισμό και τήν θέωση. Τό άγιαστικό έργο τής Έκκλησίας γίνεται μέ τά Μυστήρια και τήν άσκητική ζωή, δηλαδή μέ όλο τον τρόπο θεραπείας πού έχει. Φυσικά, ασθένεια είναι ή μή μέθεξη τής θεοποιού ένεργείας του Θεού. Δέν πρόκειται γιά ψυχολογική κατάσταση, αλλά γιά πνευματικό γεγονός. Έτσι, όσοι είμαστε άρρωστοι χρησιμοποιούμε τήν πραγματική μέθοδο θεραπείας και μετέχουμε τής καθαρτικής και φωτιστικής ένεργείας του Θεού. Και μέ αυτόν τον τρόπο άγιαζόμαστε και έμεις και είμαστε πραγματικά μέλη του Σώματος του Χριστού. Παύουμε νά είμαστε νεκρά και γινόμαστε ζωντανά μέλη.

γ) Καθολική

Ό όρος καθολικός προέρχεται άπό τον Άριστοτέλη και δηλώνει τό καθόλου, τό όλόκληρο, «τό κοινό όνομα κατ' αντίθεσιν προς τό καθ' έκαστον». Άκόμη, μπορούμε νά πούμε ότι ό όρος καθολικός ταυτίζεται και συνδέεται μέ τό Όρθόδοξος.

Όταν λέμε ότι ή Έκκλησία είναι καθολική, τό έννοούμε άπό τρεις συγκεκριμένες πλευρές. Πρώτον, ότι ύπάρχει σέ όλο τον κόσμο, δεύτερον, ότι διαθέτει όλη τήν άλήθεια γιά τον Θεό, τον άνθρωπο και τήν σωτηρία του ανθρώπου και τρίτον, ότι ή ζωή πού έχει ή Έκκλησία είναι κοινή γιά όλους

τούς Χριστιανούς, για όλα τὰ μέλη της. Κατ' ἀρχάς λέγεται καθολική, γιατί ὑπάρχει σέ ὅλη τήν οἰκουμένη. Δέν ὑπάρχει χῶρος στόν ὁποῖο δέν ὑπάρχει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων δίνει αὐτήν τήν ἐρμηνεία: «καθολική οὖν καλεῖται, διότι καθ' ὅλον τόν κόσμον διακεχυμένη ὑπάρχει... διά τό κατά πάσης εἶναι τῆς οἰκουμένης ἀπό περάτων γῆς ἕως περάτων... διά τήν ἔνωσιν τῶν ἀπανταχοῦ διεσπαρμένων Ἐκκλησιῶν, αἵτινες πᾶσαι τῷ συνδέσμῳ τοῦ Παναγίου Πνεύματος μίαν καί καθολικήν ἀποτελοῦσιν». Ἔτσι, λοιπόν, ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας σέ ὁλόκληρο τόν κόσμο καί ἡ ἐνότητά της μέ τήν δύναμη καί τήν ἐνέργεια τοῦ Παναγίου Πνεύματος τήν χαρακτηρίζουν καθολική.

Ἐπειτα λέγεται καθολική γιατί ἔχει ὁλόκληρη τήν ἀλήθεια, ὅπως ἀπεκαλύφθη τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Ἐδῶ πρέπει νά σημειωθῇ ὅτι ἡ σχολαστική θεολογία τῆς Δύσεως διδάσκει ὅτι διά μέσου τῶν αἰώνων ἔχουμε μεγαλύτερη ἐμβάθυνση στά δόγματα τῆς πίστεως καί ὅτι ἀναπτύσσονται ἀκόμη περισσότερο. Ὅμως αὐτό δέν συνιστᾷ ὀρθόδοξη διδασκαλία. Ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς οἱ Ἀπόστολοι ἔφθασαν στήν θέωση, βίωσαν τήν Ἀποκάλυψη καί ἔτσι ἔφθασαν στήν πᾶσαν ἀλήθεια. Ἀποκαλύφθηκε σ' αὐτούς ὅλη ἡ ἀλήθεια. Ὅποιος διά μέσου τῶν αἰώνων φθάσῃ στήν θέωση μετέχει τῆς ἰδίας ἀποκαλυπτικῆς ἐμπειρίας. Αὐτή ὅμως ἡ ἀλήθεια διατυπώνεται καί ἐκφράζεται σέ κάθε ἐποχή ἀνάλογα μέ τίς αἱρέσεις πού ἐμφανίζονται. Ἔτσι, δέν ἔχουμε ἀνάπτυξη καί ἐμβάθυνση στήν πίστη, ἀλλά ἀφ' ἑνός μὲν ἀγώνα γιά νά βιώσουμε ἐμεῖς τήν πίστη, ἀφ' ἑτέρου δέ ἔκφραση τῆς πίστεως σέ ὄρους γιά νά διαφυλάσσεται ἀπό κακοποιήσεις καί ἀλλοιώσεις.

Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος Ἐπίσκοπος Λουγδούνου γράφει: «Τοῦτο τό κήρυγμα παρεληφύα καί ταύτην τήν πίστιν ἡ

Ἐκκλησία, καίπερ ἐν ὄλω τῷ κόσμῳ διεσπαρμένη, ἐπιμελῶς φυλάσσει, ὡς ἓνα οἶκον οἰκοῦσα· καί ὁμοίως πιστεύει τούτοις, ὡς μίαν καί τήν αὐτήν ἔχουσα καρδίαν».

Μέ αὐτήν τήν ἔννοια ἡ καθολικότης συνδέεται μέ τήν Ὁρθοδοξία. Ἡ Ὁρθοδοξία διαφυλάσσει ὁλόκληρη τήν ἀλήθεια, τόσο ὡς ἀποκάλυψη καί δογματική, ὅσο καί ὡς ἐμπειρία, ἐνῶ ἡ αἵρεση διασπᾶ τήν καθολικότητα τῆς ἀλήθειας, ἀφοῦ προσλαμβάνει τήν μιά πλευρά τῆς ἀλήθειας καί παραθεωρεῖ τήν ἄλλη. Π.χ. ὁ Ἄρειος δέν ἠρνεῖτο ὅτι στήν Παλαιά Διαθήκη ἐμφανίζεται ὁ Ἄγγελος Κυρίου, ἀλλά ἠρνεῖτο τήν θεότητα τοῦ Λόγου. Οἱ Μονοφυσίτες δέν ἠρνοῦντο τήν θεία φύση, ἀλλά τήν ὑπερτόνιζαν σέ βάρος τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, ὅποτε καταργοῦσαν τήν δυνατότητα σωτηρίας. Αὐτό τό παρατηροῦμε σέ ὅλες τίς αἱρέσεις. Λαμβάνουν ἓνα μέρος τῆς ἀλήθειας, τό ἀποσποῦν ἀπό τήν καθολικότητά του, τό ὑπερτονίζουν σέ βάρος τοῦ ὄλου. Ἔτσι ἡ Ὁρθόδοξη - Καθολική Ἐκκλησία διδάσκει, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων, «καθολικῶς καί ἀνελλιπῶς ἅπαντα τά εἰς γνῶσιν ἀνθρώπων ἐλθεῖν ὀφείλοντα δόγματα».

Ἐπίσης, λέγεται καθολική ἡ Ἐκκλησία γιατί ἡ ζωή πού διαθέτει ἀνήκει σέ ὄλους, δηλαδή ὄλοι οἱ Χριστιανοί ἔχουν τήν δυνατότητα νά φθάσουν στήν θέωση, ἄσχετα ἀπό τόν τρόπο ζωῆς, τό ἐπάγγελμα καί τόν χῶρο πού ζοῦν. Καθολικῶς πιστεύων εἶναι ὁ Ὁρθόδοξος καί καθολικῶς ζῶν εἶναι ὁ ἐνάρετος, αὐτός πού ἐφαρμόζει στήν ζωή του ὅλες τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως διδάσκει ὁ π. Ἰουστίνος Πόποβιτς, τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας «ζοῦν μέ ὅ,τι εἶναι ἰδικόν Του (τοῦ Χριστοῦ), ἔχουν ὅ,τι εἶναι ἰδικόν Του καί γνωρίζουν διά τῆς ἰδικῆς Του γνώσεως, διότι φρονοῦν μέ τόν καθολικόν νοῦν τῆς Ἐκκλησίας, καί αἰσθάνονται μέ τήν καθολικήν καρδίαν τῆς Ἐκκλησίας, καί θέλουν μέ τήν καθολικήν θέλησιν τῆς

Ἐκκλησίας, καί ζοῦν μέ τήν καθολικήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας». Εἴμαστε μέλη τῆς Ἐκκλησίας «διά νά ζήσωμεν τήν μίαν, ἁγίαν καί καθολικήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας, διά τῆς ἁγίας καί καθολικῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, διά τῆς ἁγίας καί καθολικῆς ψυχῆς τῆς Ἐκκλησίας, διά τῆς ἁγίας καί καθολικῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, διά τοῦ ἁγίου καί καθολικοῦ νοῦ τῆς Ἐκκλησίας, διά τοῦ ἁγίου καί καθολικοῦ θελήματος τῆς Ἐκκλησίας. Καί οὕτω νά ἔχωμεν ὅλα κοινά καί καθολικά, τήν πίστιν, καί τήν ἀγάπην, καί τήν δικαιοσύνην, καί τήν προσευχήν, καί τήν νηστείαν, καί τήν ἀλήθειαν, καί τήν θλίψιν, καί τήν χαράν, καί τήν σωτηρίαν, καί τήν θέωσιν, καί τήν θεανθρωποποίησιν, καί τήν ἀθανασίαν, καί τήν αἰωνιότητα, καί τήν μακαριότητα».

δ) Ἀποστολική

Ἡ Ἐκκλησία λέγεται, ἀκόμη, ἀποστολική γιά πολλούς λόγους. Κατ' ἀρχάς, γιατί ἔχει τήν ἀρχή της στόν Χριστό. Καί ὁ Χριστός εἶναι ὁ Ἀπόστολος καί Ἀρχιερεύς τῆς ὁμολογίας. Ὁ Χριστός ἀπεστάλη ἀπό τόν Πατέρα Του γιά νά κάνη τήν Ἐκκλησία Σῶμα Του καί ἔτσι νά παραμείνη ἐνωμένη μαζί Του αἰωνίως.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του γράφει: «Ὅθεν, ἀδελφοί ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τόν ἀπόστολον καί ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν» (Εβρ. γ', 1). Ἐδῶ ὁ Χριστός ἀποκαλεῖται ἀπόστολος καί ἀρχιερεύς τῆς ὁμολογίας.

Ἐπίσης, λέγεται ἀποστολική γιατί θεμελιώθηκε στό θεμέλιον τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Ἐφεσίους: «ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καί πάροικοι, ἀλλὰ συμπολίται τῶν ἁγίων καί οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καί προφητῶν,

όντος άκρογωνιαίου αυτού Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Εφεσ. β', 19-20). Οἱ Ἀπόστολοι εἶναι ὁ θεμέλιος λίθος τῆς Ἐκκλησίας ὄχι ἀφ' ἑαυτοῦ τους, ἀλλά γιατί ἔφθασαν στήν θεωρία, ἔλαβαν τήν Ἀποκάλυψη καί, βέβαια, γιατί εἶναι θεοῦμενοι.

Ἀκόμη, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀποστολική γιατί εἶναι καί πατερική. Οἱ ἅγιοι Πατέρες μᾶς δίνουν τήν βεβαιότητα τῆς ἀποστολικότητος τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἅγιοι Πατέρες εἶναι διάδοχοι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὄχι ἀπλῶς μέ τήν μεταβίβαση τῆς Χάριτος τῆς ἱερωσύνης, ἀλλά γιατί ἔφθασαν καί οἱ ἴδιοι στήν ἴδια ἐμπειρία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Ἄλλωστε, ἡ ἀποστολική διαδοχή εἶναι ἀφ' ἑνός μὲν μιά ἀδιάκοπη χειροτονία καί μεταβίβαση τῆς Χάριτος τῆς ἱερωσύνης, ἀφ' ἑτέρου δέ μέθεξη ἀπό τόν ἄνθρωπο τῆς καθαρτικῆς, φωτιστικῆς καί θεοποιοῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ καί, στήν συνέχεια, καθοδήγηση τῶν πιστῶν μέ αὐτήν τήν ὀρθόδοξη καί ἀληθινή μέθοδο. Στήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἀλλά καί στήν διδασκαλία τοῦ Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου, φαίνεται ὅτι ἡ ἀποστολική διαδοχή εἶναι μέθεξη τόσο τῆς μυστηριακῆς Χάριτος τῆς ἱερωσύνης, ὅσο καί τῆς ἁγιαστικῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά καί στόν ἅγιο Εἰρηναῖο φαίνεται ὅτι ἡ ἀποστολική διαδοχή δέν εἶναι μόνον μιά σειρά «διδασκαλίας» καί «διδασκάλων», οὔτε μόνον μιά τυπική σειρά «χειροτονιῶν», ἀλλά συγχρόνως καί πλήρης διδακτική καί πλήρης χαρισματική διαδοχή. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ ἀποστολική διαδοχή συνδέεται τόσο μέ τά Μυστήρια, ὅσο καί μέ τήν μέθοδο θεραπείας, πού συνιστᾷ τόν λεγόμενο ἡσυχασμό καί τήν λεγόμενη ἀσκητική ζωή πού ἔχει ἡ Ὄρθόδοξη Ἐκκλησία, καί τήν διακρίνει σαφῶς ἀπό ἄλλες παραδόσεις καί ἄλλες «Ἐκκλησίες».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει ὅτι ὁ Μ. Ἀθανάσιος εἶναι διάδοχος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, καίτοι πέρασαν

τόσα χρόνια, κατά την αληθινή πίστη και κατά τόν αληθινό τρόπο.

Ἔτσι, οἱ ἅγιοι Πατέρες αἰσθάνονται τήν ἐνότητα μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἐχουν κοινή διδασκαλία καί κοινό φρόνημα. Ὁ ἅγιος Μάξιμος γράφει: «ἐμόν μὲν οὐδέν ἐρῶ παντελῶς· ὁ δέ παρά πάντων τῶν Πατέρων ἐδιδάχθην, φημί». Τό «ἐδιδάχθην» δέν νοεῖται μόνον μέ διδασκαλία, ἀλλά καί διά ἀναγεννήσεως. Οἱ ἅγιοι λέγονται Πατέρες ἐπειδή ἀναγέννησαν πνευματικά παιδιά καί τούς μετέφεραν τήν ζωή καί τόν ἁγιασμό, πρωτίστως. Τό ἴδιο γράφει καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός: «Πάντα τοίνυν τά παραδεδομένα ἡμῖν διά τε νόμου καί προφητῶν καί ἀποστόλων καί εὐαγγελιστῶν δεχόμεθα καί γινώσκομεν καί σέβομεν οὐδέν περαιτέρω τούτων ἐπιζητοῦντες». Καί στήν συνέχεια λέγει: «Ταῦτα ἡμεῖς στέργωμεν καί ἐν αὐτοῖς μείνωμεν, μή μεταίροντες ὅρια αἰώνια, μηδέ ὑπερβαίνοντες τήν θείαν παράδοσιν».

Δέν ὑπάρχει διαφορά στούς ἁγίους Πατέρας κατά τήν διδασκαλία, οὔτε κατά τήν μέθοδο θεραπείας τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλοι οἱ ἅγιοι Πατέρες ἔχουν κοινό φρόνημα καί κοινή ζωή. Διαθέτουν τήν ἴδια μέθοδο θεραπείας, τόν ἴδιο τρόπο γιά νά θεραπεύσουν τόν ἄνθρωπο καί, φυσικά, ἔχουν φθάσει στά ἴδια ἀποτελέσματα. Ὄταν ὑπάρχη κάποιος πού διαφοροποιεῖται στήν διδασκαλία καί στόν ἀσκητικό τρόπο ζωῆς, σημαίνει ὅτι δέν εἶναι διάδοχος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Μπορεῖ νά ἔχη μιᾶ ἐξωτερική διαδοχή, ὄχι ὁμως καί τήν ἐσωτερική πλευρά τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς.

Βέβαια, μερικοί ἰσχυρίζονται ὅτι καί στούς ἁγίους Πατέρες ὑπάρχει διαφορά ἀκόμη καί σέ δογματικά θέματα. Ἀλλά αὐτό δέν εἶναι αληθινό. Διαφορές βλέπει ἐκεῖνος πού ἐξετάζει ἐπιπόλαια τά πράγματα. Ὅσοι ἰσχυρίζονται κάτι τέτοιο, χρησιμοποιοῦν μερικά παραδείγματα, ὅπως τήν φράση τοῦ

ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας «μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σε-
σαρκωμένην», γιά τήν ὁποία μερικοί τοῦ ἀποδίδουν τήν
κατηγορία ὅτι ἐπηρεάσθηκε ἀπό τούς μονοφυσίτες. Ὅμως,
ἂν ἐξετάση κανεῖς προσεκτικά τήν διδασκαλία τοῦ ἀγίου
Κυρίλλου, θά διαπιστώσῃ ὅτι δέν ὑπάρχει καμμιά διαφορά
στήν οὐσία τοῦ θέματος. Ὁ ἅγιος Κύριλλος χρησιμοποιεῖ
τούς ὄρους *φύση* καί *ὑπόσταση* ὡς ταυτόσημες, γιατί στήν
Ἀλεξανδρινή θεολογία ἡ φύση συνδεόταν μέ τήν ὑπόσταση,
ἐνῶ στήν Καππαδοκική θεολογία ἡ φύση συνδεόταν μέ τήν
οὐσία. Ἡ διαφορά αὐτή εἶναι λεκτική, εἶναι θέμα ὀρολογί-
ας. Στήν πραγματικότητα ὁ ἅγιος Κύριλλος εἶναι ὀρθοδο-
ξότατος. Αὐτό φαίνεται καί ἀπό ἕνα ἄλλο παράδειγμα. Στό
Σύμβολο τῆς Πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου φαίνεται ὅτι
ἡ οὐσία ταυτίζεται μέ τήν ὑπόσταση, ἐνῶ στήν Δευτέρα Οἰ-
κουμενική Σύνοδο, χωρίς νά φαίνεται ὅτι ἔχουμε ἀναθεώ-
ρηση τῆς Πρώτης, ξεχωρίστηκε ἡ οὐσία ἀπό τήν ὑπόσταση.
Κανεῖς δέν μπορεῖ νά κατηγορήσῃ τούς Πατέρες τῆς Δευτέ-
ρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καί ἰδίως τούς Καππαδόκες, ὅτι
ἀλλοίωσαν τήν διδασκαλία τοῦ ὑπερμάχου τῆς Ὁρθοδοξίας
Μ. Ἀθανασίου. Ἐτσι, διά μέσου τῶν αἰώνων μπορεῖ νά ἔχου-
με ἐξέλιξη στήν ὀρολογία, ἀλλά ποτέ στήν Ἀποκάλυψη καί
στόν τρόπο καί τήν μέθοδο τοῦ ἀγιασμοῦ.

Ἡ ἀποψη πού ἐπικρατεῖ σήμερα -ὅτι χρειάζεται νά ἀλ-
λάξουμε τούς ὄρους, νά μεταφέρουμε τό περιεχόμενο τῆς
Ἀποκαλύψεως σέ νέους ὄρους καί σέ δικά μας λεκτικά σχή-
ματα- ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται νεοπατερική θεολογία, εἶναι
ἐπικίνδυνη. Καί αὐτό γιατί, ἂν ὑπάρχη περίπτωση νά γί-
νουν μερικές ἀλλαγές, πρέπει νά γίνουν ἀπό Πατέρες τῆς
Ἐκκλησίας, πού ζοῦν καί σήμερα, καί οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὄλη
τήν ἀσκητική μέθοδο, βιώνουν ὅλο τόν ἡσυχαστικό τρόπο
ζωῆς, τόν ὁποῖο προϋποθέτουν τά δόγματα τῆς Ἐκκλησίας.

Συνήθως, όσοι θέλουν νά κάνουν τέτοιες αλλαγές, διακρίνονται από μιά έπιπολαιότητα, πού φαίνεται στό ότι δέν βιώνουν τήν παραδοσιακή μέθοδο θεραπείας. Οί άνθρωποι αυτοί άγνοοῦν, παραθεωροῦν καί πολεμοῦν τόν ήσυχασμό, πού οὐσιαστικά εἶναι τά στάδια τῆς πνευματικῆς τελείωσης, δηλαδή ἡ κάθαρση τῆς καρδιάς, ὁ φωτισμός τοῦ νοῦ καί ἡ θέωση. Καί αυτό δημιουργεῖ τό επικίνδυνο. Ἄλλωστε, ὄλοι οἱ αἱρετικοί προσπαθοῦσαν νά πλάσσουν νέους ὄρους, ὄντες άποδεσμευμένοι από ὄλη τήν ήσυχαστική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ αἴρεση διακρίνεται στόν τρόπο ζωῆς καί, στήν συνέχεια, στόν τρόπο τοῦ θεολογεῖν, χωρίς, φυσικά, νά άποκλείεται καί τό αντίστροφο. Συνήθως, αὐτά πορεύονται μαζί.

Γιά νά περατώσω τό θέμα, μπορῶ νά πῶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Σῶμα Χριστοῦ καί κοινωνία θεώσεως. Οἱ ιδιότητες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι: «μία, άγία, καθολική καί άποστολική» καί δέν εἶναι ανεξάρτητες μεταξύ τους, Ἡ μία προϋποθέτει τήν ἄλλη.

Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι μιά ανθρώπινη ὄργάνωση, δέν εἶναι ἕνας κατάλογος νεκρῶν ανθρώπων. Εἶναι ὁ Θεάνθρωπος Ὁργανισμός. Καί ἐμεῖς πρέπει συνεχῶς νά άγωνιζόμαστε γιά νά εἴμαστε καί νά παραμένουμε ζωντανά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, νά βιώνουμε ὄχι ἔγκεφαλικά, ἄλλά πνευματικά, τήν ένότητα, τήν άγιότητα, τήν καθολικότητα, καί τήν άποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας.